VELKÁ DOBRODRUŽSTVÍ

Za tajemnými otisky a zámeckými poklady do Boru

GPS souřadnice: 49.710876, 12.7764304

Praktické informace

Délka trasy: 3 km

Obtížnost: Lehká trasa městským centrem, kolem zámku a parkem zase zpět. Výlet je možné jet s kočárkem a na kole (v parku se ovšem musíte vrátit stejnou cestou…). Pejskům se líbit bude! :)

Vzdálenost od Prahy a jak se tam dostat: 150 km pojedete asi 2 hodiny. Držte směr Plzeň → sjezd 119 nebo 128→ Bor.

Parkování: Na náměstí Republiky zdarma.

Zámek Bor (www.zamekbor.cz**)**

Otevírací doba:
duben, říjen: sobota, neděle 9–17
květen až září: denně kromě pondělí 9–17

Vstupné:
Dospělí: 90 Kč
Senioři, studenti do 26 let: 70 Kč
Děti 6–15 let, držitelé průkazu ZTP: 50 Kč
Kromě prohlídky je možno samostatně vystoupat i na věž

WC: Na zámku.

Možnost občerstvení: V pokladně zámku možnost nákupu malého občerstvení a kávy.

Nejbližší další výlet agentury Velká dobrodružství: Rabí, Kašperk, Chanov, Sušice, Velhartice, Klatovy atd.

Trasu pro vás prošla Lucie Nachtigallová.

Trasu testovali bráškové Jakub a Matěj z Plzně

Postřehy dětí:
Kuba (6 let): „Líbil se mi kostel se zvědavým pánem a také zámek. Našel jsem velblouda i labuť na kameni.“
Máťa (9 let): „Nejlepší na tomto výletě bylo to, že byl krátký – a také mě bavilo hledat různé věci, na náměstí jsme si dali zmrzlinu. “

Popis výletu - Legenda pro rodiče

Milí cestovatelé,

zveme vás do města Bor, na výlet k zámku, který zdálky vypadá, jako by byl postavený z cukrářského sněhu. Je nádherný a skrývá v sobě mnoho tajemství – tajemný otisk dlaní v zámecké kapli, draky, labutě i smírčí kříže. Mimo něj vás provedeme kolem krásných památek města, budeme hledat hady na sochách a zvědavé sousedy na obrazech. Řekneme si, co je to loreta, gryf a také ukážeme místo, kde by mohly být bludičky.

Výlet jsme pro vás připravili ve spolupráci a na objednávku zámku Bor. Je pro vás tedy zdarma! :)

Dopis dětem

Ahoj, kluci a holky, město Bor leží v jižní části Tachovského okresu. Rozkládá se v rovinatém, původně značně bažinatém terénu s množstvím rybníků, což v sobě skrývá jednu výhodu, která se vám bude moc líbit: Dnes nepůjdete ani jednou do kopce! Ale hledacích úkolů na vás čeká více než dost – hlavně těch labutích! :)

Stejně jako k našim ostatním výletům jste také k dnešnímu dostali originální mapu s vyznačenou trasou. Pokud půjdete správnou cestou, budete se pozorně rozhlížet, číst texty a poslouchat, co říkají rodiče, jistě splníte všechny úkoly. Umíte-li už psát, doplňte podle uhodnutých slov tajenku a pečlivě ji uschovejte. Pokud ji po vyluštění přinesete do zámecké pokladny, dostanete za ni dáreček.

Mapa výletu

START
CÍL
RADNICE
PANNA MARIE
KOSTEL SV. MIKULÁŠE
AREÁL ŠPITÁLSKÉHO KOSTELA SV. J. KŘTITELE
Výrovský potok
ZÁMEK
J. NEPOMUCKÝ
Zámecký rybník
Mlýnecký potok
HRANIČNÍ KÁMEN
SMÍRČÍ KŘÍŽ
LORETA
PARK
Za tajemnými otisky a zámeckými poklady do Boru

Doplňovačka

Jdeme na to:

Naše putování začíná na **náměstí Republiky**, kde můžete v klidu zanechat své vozidlo. Je zde mnoho vyznačených parkovacích míst. Ideálně zaparkujte někde před Coopem.

Jsme v centru Boru na sympatickém náměstí, přímo uprostřed městské památkové zóny.

Znáte tvary? Namalujte do vzduchu prstem tvar čtverce a oválu. To je dílek čokoládičky, co má všechny strany stejně dlouhé, a trochu narovnané vajíčko (nemá špičku, oba jeho konce jsou stejné).

Jaký má to tohle náměstí tvar? Vajíčka, nebo čokošky? :)

Ano, je to ovál. My půjdeme po levé straně oválu směrem ke kostelu, abychom si vyzvedli první písmenko do tajenky.

Najděte kamenný znak nad vchodem do restaurace nalevo. Kolik zvířat na něm napočítáte? Vidíte královskou korunu?

Teď zkusíme najít budovu **radnice.** Ta byla přestavěna po požáru koncem 17. století. Objekt se pak po opětovných požárech dočkal dalších přestaveb v letech 1726 a 1841. (Zdá se, že si v Boru lidé rádi hráli se sirkami. Nebo že by neměli rádi své radní? Co tipujete?) Ve výklenku je umístěna socha madony a nad portálem městský znak.

Co má Bor ve znaku? Poznáte zvíře?

Na bráně je červený štít se stříbrnou labutí. Proč labuť? Řekneme si u zámku.

Najděte vedle vchodu nad nápisem MĚSTSKÝ ÚŘAD cedulku se čtyřmi zvířaty. Je mezi nimi labuť?

Podívejte se všem dravcům do zobáčků a mord (tlam).

1. **Jak se jmenuje část těla, která jim z nich trčí?**

Napodobte zvířata a také vyplázněte… A nechechtejte se u toho, to se vyplazuje špatně. Zkuste tak dojít až k soše Panny Marie.

Odvážnější se mohou pokusit vyloudit i zvuky, které tito dravci vydávají. To bude zvěřinec! :)

Socha světice stojí na zeměkouli, kterou ovíjí had. Spočítáte, kolik má nad hlavou hvězdiček?

*Panna Marie Neposkvrněná se často označuje jako **Immaculata**. Označení vzniklo z latinského* sine macula*, což znamená bez poskvrny. Podle římskokatolického církevního učení byla Panna Marie počata v lůně své matky – svaté Anny – bez poskvrny dědičným hříchem. Výtvarné zobrazení Immaculaty se tak objevuje už od 16. století. Nejčastěji při něm Panna Marie stojí na glóbu nebo srpku měsíce a zašlapává hada, symbol dědičného hříchu.*

O jaký druh hada se jedná? Co myslíte? Je dlouhý, tak to by mohl být nějaký škrtič – třeba krajta nebo anakonda.

Jak se jmenuje nejdelší český had? Zmije to není, ta je u nás vyhlášená jinou speciální vlastností. Jakou?

Nejdelším českým hadem je užovka stromová, která může měřit i metr a půl. Tedy skoro stejně jako hodně malý člověk nebo odrostlejší dítko. Možná stejně jako vy. :) Kolik vám chybí či přebývá, abyste se mohli užovce stromové rovnat? Uměli byste to spočítat?

Kdo nevěří, že se u nás takhle dlouzí hadi někde plazí, musí do Podyjí. Tam jich v létě bývají desítky. Po jejich stopách vede také jeden z našich výletů s tajenkou. Při jeho procházení jsme měli husí kůži po celém těle. My se totiž hadů děsně bojíme! Co vy? Pověsili byste si hroznýše kolem krku? :)

Na hranolovém podstavci je vytesaný německý nápis s letopočtem.

2. **Opište poslední písmenko letopočtu.**

Vstupujeme do **chrámu svatého Mikuláše**. Měli byste vědět, že jde o barokní přestavbu původního kostelíka, z něhož se

dodnes zachovala pouze městská věž.

Tento kostel byl založen současně s městem. Prvně je zmiňován roku 1282. Letopočet zahájení stavby najdeme ukrytý v nástropní malbě nad presbytářem. Z chronogramu (latinského nápisu se zvýrazněnými římskými číslicemi) můžeme kromě zašifrovaného roku 1739 vyčíst také vzkaz, který do něj napsal neznámý malíř: *Svatému biskupu Mikuláši oddáni vystavěli toto zbožné dílo kníže a lid.*

Na zaslepeném okně kůru si všimněte zvědavce, který nakukuje skrze falešné okno. Jedna z pověstí vypráví, že je to nemocný obyvatel sousedního stavení, který zaháněl nudu každodenním pozorováním ruchu na stavbě. Podle jiných názorů tu ale autor nástěnných maleb znázornil podobu sebe sama.

Pokud zrovna kostel není otevřený a malby ani nápisy nevidíte, podívejte se do naší fotogalerie k výletu. Tam jsme vám to všechno hezky vyfotili. :)

V roce 1526 byla dostavěna mohutná hranolová věž s ochozem. Starý vyhořelý kostel byl zbořen v roce 1738 a na jeho místě mezi lety 1739 a 1750 vystavěn nový barokní. Naposledy byl „vylepšován“ v roce 1990, kdy jeho věž získala novou báň krytou měděným plechem.

Kde je báň? A kde je Mikuláš? Jaké bájné postavy doprovázejí Mikuláše v prosinci? Znáte o Mikulášovi nějakou básničku? Naučíte se zpaměti tu naši, než dorazíte k zámku?

Mik, mik, Mikuláš,
přišel s čertem na koláč.
Čerte, čerte, chlupatý,
nechej pytel za vraty.
Slibuju ti, slibuju,
že už zlobit nebudu.

Než se vydáme za kostel, ještě jednou se podívejte na náměstí.

Centrum města je nádherné, že? A to si představte, že na konci druhé světové války zde ostřelování americkou armádou způsobilo na historických budovách obrovské škody. Přesto se jich dochoval dostatek, aby mohlo být centrum města roku 1992 prohlášeno městskou památkovou zónou.

Které domečky se vám líbí nejvíce? Vidíte ten maličký zelený vmáčknutý mezi červené?

Kostel obcházíme tak, že ho máme po levé ruce.

Zkuste v omítce najít výškovou značku státní nivelace.

Za kostelem pro změnu najděte velký kámen s cedulkou a strom. Čím je zvláštní? Spočítejte, kolik mu je let. Není to tak těžké, jak by se mohlo zdát. :)

3. **Opište třetí slovo z cedulky.**

Za kostelem se kdysi nacházela hlavní cesta, v současnosti je zde velmi rušná křižovatka. Míříme k ní, protože kousek od ní stojí další zajímavá budova. Není však opravená, takže musíte použít fantazii, abyste si představili, jak kdysi vypadala. Po cestě jdeme směrem doprava.

Borský špitál při křižovatce naproti zámku byl vybudován z podnětu Jindřicha ze Švamberka kolem roku 1515. Jeho součástí byla starší stavba **kaple svatého Jana Křtitele**. Při výstavbě byla kaple obnovena a získala sklípkovou klenbu ve tvaru hvězdice. V kapli je löwensteinská hrobka a také několik dalších historických náhrobků. Nejstarší pochází ze 16. století. V důsledku zanedbané údržby je areál bohužel v havarijním stavu. Jaká škoda!

Víte, kdo byli Löwensteinové?

Německý knížecí rod. Usadil se v západních Čechách počátkem 18. století. Roku 1712 koupili Löwensteinové v Plzeňském kraji statky Krasíkov, Gutštejn a Cebiv a spojili je s Bezdružicemi. Poté postupně získali panství Bor na Tachovsku, statek Bernartice, Olešnou a Vidice, statek Prostiboř-Kopec a panství Lukavec na Pacovsku. V Čechách zůstali až do rolu 1945. Potomci rodu dodnes žijí. Ale ne u nás, nýbrž v cizině.

Chtěli byste být šlechtici? Bydlet na zámku nebo hradě a starat se o ně? Představte si, jaké by bylo hrát si „na schovku“ ve všech pokojích starých sídel. (Možná komplikované, protože by vás nikdo nenašel…) A také si představte, jak těžké je taková sídla vytopit nebo před vánočními svátky umýt všechna okna! :)

Ruská ulice nás vede kolem cesty směrem k zámku.

Napravo stojí budova školy. Najděte na ní velblouda! Ne nezbláznili jsme se, opravdu tam je! :)

A nejen tento sudokopytník. Také zde můžete najít Marii s Ježíškem.

Znáte nějakou pohádku, ve které by vystupoval velbloud? Je to těžké, ale v jedné filmové pohádce princezna na velbloudovi jezdí. A taky v ní léčí DR(.)VOŠTĚP.

Jak se jmenují pohádka a princezna?

Za zdí už vidíme zámek. Opatrně přejdeme cestu a jdeme hledat svatého. Je to ten, kterého na našich výletech potkáváme nejčastěji. Víte, jak se jmenuje a jak ho poznáte? Vždy drží v ruce kříž s Ježíšem a nad hlavou mu poletují hvězdičky.

Spočítejte hvězdičky i tomu borskému a jejich počet vynásobte dvěma.

4. **Napište výsledek.**

Socha svatého Jana Nepomuckého stojí na novém mostě. No, novém… Byl postaven v roce 1816. Jana na něj „nastěhovali“ ze staršího mostu, z něhož jsou ještě patrné zbytky římsy zábradlí. Najdete je?

Jan Nepomucký, původně Jan z Pomuku, žil v době krále Václava IV. Díky pilnému studiu a snaze to dotáhl až na generálního vikáře. Do Janova osudu krutě zasáhly velké spory mezi králem a arcibiskupem Janem z Jenštejna. Když Jenštejn překazil královy plány na vytvoření nového biskupství v západních Čechách, panovník se rozhodl provinilce krutě ztrestat. Nejen arcibiskupa, ale i všechny jeho podřízené. Arcibiskup uprchl, Jan z Pomuku a někteří další skončili na mučidlech. Jan mučení nepřežil. Katovi pomocníci ho mrtvého svrhli z Karlova mostu do Vltavy. Dodnes je tam označeno místo, kde se tak stalo. Na kamenném zábradlí je křížek a u něj většinou fronty. Kdo se ho dotkne, tomu se prý splní přání…

Rok po Janově smrti nastalo mimořádné sucho, což lidé považovali za boží trest. Navíc některé církevní kruhy ve snaze krále ještě více očernit začaly šířit zvěsti o Janově statečnosti. Prý jako zpovědník královny nevyzradil její zpovědní tajemství, a proto musel zemřít.

Víra v Janovy nadpřirozené schopnosti byla dovršena po třech staletích. Po otevření světcova hrobu z lebky samovolně cosi vypadlo. Všichni se domnívali, že jde o jazyk – důkaz faktu, že Jan ve věci královniny zpovědi držel jazyk za zuby. Záhadu vědci rozřešili v roce 1973. Dokázali, že načervenalá tkáň není jazyk, nýbrž část mozku se sraženou krví. Proč se ale rozhodla lebku opustit, stejně nikdo neví…

Naproti svatému je turistický rozcestník. Jedno zapeklité písmenko na nás čeká úplně dole, hned pod srdíčkem.

5. **Opište název nápoje.**

Nešlo to jinak…

Než se vypravíme dobýt zámek, čeká nás ještě jedno zastavení.

Na křižovatce naproti zámecké věži stojí loreta, která byla založena roku 1668 majitelkou panství Isabelou von Götzen a jejím manželem. Kaple se Svatou chýší a čtvercovým ambitem sloužila k poutím za Černou Madonou borskou.

Víte, co je to loreta?

Loretánská kaple (loreta) je zvláštní typ kaple stylově napodobující Svatou chýši v italském Loretu, legendárním obydlí Panny Marie, kde měl být Duchem svatým panensky počat Ježíš Kristus. Tyto kaple byly stavěny po celé Evropě především v 16. až 18. století jako jeden z projevů barokní zbožnosti.

Koncem 18. století zájem o toto poutní místo upadl. Kolem poloviny 19. století je již borská loreta v písemnostech popisována jako pustá. Teprve kněz Andreas Riedl jí v průběhu 19. století vrátil původní slávu a poutě k Černé Madoně

borské obnovil. Ve farní kronice z té doby naleznete záznam o zázračném vyléčení dvou hluchoněmých, kteří se přišli poklonit sošce Černé Madony, jež byla v loretě uctívána. Je ale pravděpodobné, že zdejší soška Panny Marie způsobila v dřívějších časech zázraků mnohem víc. (Jinak by k ní dodnes nechodily prosit o štěstí a zdraví zástupy…) Jen se to nějak opomnělo zapsat nebo se záznamy ztratily, možná shořely.

Vidíte madonku na věžičce lorety?

Dne 2. května 1945 byla loreta poničena při ostřelování Boru americkou armádou. K obnovení poutí došlo až po sametové revoluci. První novodobá se konala 8. září 1991. Poutě k Černé Madoně borské se od té doby konají každoročně.

Středem lorety je takzvaná Svatá chýše, tedy napodobenina obydlí Panny Marie v Nazaretu. Kolem ní byla vybudovány čtyři křídla ambitů s valenou klenbou. Součástí jsou také dvě kaple – Panny Marie čenstochovské a Panny Marie klatovské. Celý prostor je bohatě zdoben freskami s výjevy z Kristova života. Především jsou zde zachyceny jeho starozákonní příběhy a zázraky.

V Loretě jsou pravidelné prohlídky, vždy v pátek a v sobotu. Jedná se o rozšířený prohlídkový okruh zámku za sníženou cenu. Mimo jiné dny je možné Loretu navštívit po předchozí telefonické domluvě. Vstupenky se kupují pouze v zámecké pokladně.

Přejdeme cestu a vyrazíme k zámku. Svaté ale ještě chvilku neopustíme. Hned za branou budeme napravo hledat **boží muka Svaté Markéty a Svatého Jiří**. Na pilíři je zde zobrazena svatá Markéta s drakem. Pak je zde také svatý Jiří bojující se stejnou obludou.

Našli jste oba draky?

Nedaleko odsud nalevo pod věží vyhledejte hraniční kámen. Je na něm něco zvláštního? Zase ta labuť! Vidíte obrázek? Hned vedle je smírčí kříž. Sice s uraženým ramenem, ale je tam. K čemu sloužily hraniční kameny, je celkem jasné, ale věděli byste, co je to smírčí kříž?

Ve středověku bylo při trestání provinilců možné uplatnit systém takzvaného smírčího práva. Co to obnášelo? Případ šlo vyřešit jakousi mimosoudní dohodou a odškodněním. Pokud nebyl zločinec – většinou vrah – rovnou potrestán ztrátou hrdla (popravou), mohla se věc vyřešit smírčí smlouvou. Ta byla sepsána mezi pachatelem a pozůstalými, obě strany usmiřovala, vraha chránila před případnou mstou a ukládala mu podmínky, jak svůj zločin postupnými kroky odčinit. (Z čehož plyne, že nesmělo jít o chudé zabijáky.) Ujednání obsahovalo například dohodu o finančním odškodnění a dále povinnost pachatele vykonat určitou formu veřejného pokání. Viníkovi také přikazovalo vztyčit na místě neštěstí smírčí kříž. Tyto kříže stávají v polích a při cestách, na návsích i v lesních samotách, zapomenuty a často bez povšimnutí. Co se na místě událo, se z nich již obvykle nedozvíme. Jen některé probouzejí jakési tušení, protože je na nich vytesaný reliéf vražedného předmětu: například kopí, sekera, meč či kuše. Vzácně objevíme i letopočet.

A teď už si zámek prohlédneme hezky od podlahy.

Původní středověký vodní hrad postavený pány ze Švamberka, jejichž erb s labutí vás dnes stále provází, vplul do své podoby pozdně gotickou přestavbou. Dnes je z něj po mnoha úpravách pseudogotický zámek.

Počátky hradu hledejme ve 13. století. Jsou spojeny s potomky Ratmíra ze Skviřína. Vodní pevnost hlídala mohutná válcová věž. Její zdi jsou silné až 3,5 metru a dnes je součástí prohlídkové trasy. Slouží jako rozhledna.

Ta je nyní hned nad vámi.

6. **Jakou má věž barvu?**

Jdeme podél zdi a počítáme lvy na erbech. Kolik jich napočítáte?

Borské panství vlastnil do roku 1650 rod Švamberků. Ti měli původní sídlo na Schwanbergu u Bezdružic, v současnosti ho známe jako ruinu Krasíkov. Schwan je německy labuť, a proto není divu, že měl krásného opeřence tento významný rod v erbu.

Hrad byl kromě hradeb obklopen soustavou vodních příkopů a rybníků. Hlídal na křižovatce obchodních cest, které přes Přimdu spojovaly Stříbro s Norimberkem. Další vedly do Domažlic a Tachova. Město, které u hradu vyrostlo, pojmenovali

Němci Haid, českým ekvivalentem je Bor.

Uvnitř zámku, který je v sezoně běžně přístupný, se nachází zámecká pokladna. Zde si návštěvníci mohou koupit vstupenky na všechny okruhy zámku i do Lorety a navíc také koupit mnoho zajímavých propagačním materiálů, keramiku, knihy i bavlněné hračky. Zde se také – jak už jsme říkali – můžete dohodnout na prohlídce lorety.

Ve druhé polovině 14. a v 15. století byl hrad několikrát opravován a někdy před rokem 1362 zde Bohuslav vybudoval hradní **kapli svatého Vavřince**.

Kapli byste měli vidět právě teď. Nad jejím vchodem je obrázek Panenky Marie s Ježíškem a také kotva.

Hradní kaple je zajímavá nejen pro svou nádhernou sklípkovou klenbu a renesanční malby na stěnách. Pozornější si jistě povšimnou také dvou otisků dlaní v omítce. Jak se tam objevily?

Podle pověsti patří zamilovanému páru, kterému bohužel nebylo přáno štěstí. Vypráví se dokonce, že se snad mělo jednat o syna švamberského pána a dceru místního zedníka. Mladá láska byla od počátku odsouzena k nezdaru, neboť takový společenský rozdíl byl tehdy nepřekonatelný. A tak milenci zachovali otisky svých dlaní v čerstvé omítce jako věčnou památku na svou nešťastnou lásku. Aby alespoň tímto způsobem zůstali navždy spolu.

Hlavně pozor, abyste se těchto otisků nedotkli! Kdo tak učiní, stihne jej v lásce stejné neštěstí.

V 15. století se rod Švamberků značně rozrostl. Bylo nutné starý a nevyhovující hrad přestavět, aby tehdejší majitel Jan získal pro své potomky sídlo přiměřené významu, kterého rod mezitím nabyl. V areálu starého hradu vznikla tři prostorná křídla, takže stavba již více připomínala zámek než hradní pevnost. Zajímavé je také bývalé malé nádvoří, které se na zámku nacházelo v místě dnešní velké vstupní haly. Vznikl tu dvoreček, jakési atrium. Zbyla z něj především studna, kterou si mohou návštěvníci hradu dnes prohlédnout. Po rozsáhlé přestavbě se hrad v Boru zařadil mezi špičkové objekty své doby v západních Čechách.

Zkuste najít nad dvouramenným schodištěm a vchodem kamenný erb se dvěma obludami. To vypadá na nějaké pěkné gryfy nebo opět draky.

Co je to gryf?

Bájné stvoření, jehož původ sahá přinejmenším do 3. tisíciletí př. n. l. Často je zobrazován se lvím trupem, zadníma nohama a ocasem, ovšem s orlí hlavou, krkem, křídly a předními pařáty. Gryf byl ochráncem zlatých pokladů a dolů v oblasti Střední Asie.

Nás ovšem zajímá hlavně nápis v dolní části erbu.

7. **Opište poslední písmenko.**

V místnosti za gryfy pracuje paní kastelánka, která si u nás tento výlet objednala, tak jí zamávejte, bude mít radost. :) Tak nás napadá, že jsou tu gryfové zobrazeni na pravém místě. Paní kastelánka totiž nepochybně poklad Plzeňského kraje – zámek Bor – střeží jako dračice.

Jdeme se podívat na dolní část zámku. Zkuste najít dělovou kouli v omítce a také kamennou kytičku. Poradíme, že obojí najdete u brány s psaníčkovými sgrafity.

Vracíme se k věži a pokračujeme podél zámku až k rybníku. Na závěr přidáme několik posledních zámeckých vět.

Další velká přestavba zde proběhla v 19. století ve zcela romantickém historizujícím duchu tehdy módního pseudogotického slohu. Staré budovy ozdobila množstvím cimbuří, věžiček, falešných střílen, novým členěním oken a novými fasádami.

Vidíte něco z toho právě teď?

Vstupujeme do parku. Je opravdu krásný. My ho celý obkroužíme. Nejprve však půjdeme doleva. A můžeme u toho snít a přemýšlet o době před stovkami let.

Na okamžik si představte, že jste se přesunuli do období středověku a právě vezete své zboží po obchodní stezce, která vede u západní hranice České země. Už zdálky byste spatřili malou kupeckou osadu se dvěma velkými věžemi – hradební

a městskou. Přesně takhle by vás přivítalo město Bor.

Pod správou pánů ze Švamberka, Götzenu i Löwensteinů ve městě vzkvétala řemesla a obchodovalo se tu ostošest. Díky své poloze na rozhraní Čech a Německa se Bor stal pravým obchodním centrem. Na náměstí se dokonce konaly dobytčí trhy. (Koupi živého dobytka vám současná OC nenabídnou, což je možná škoda. :))

Po druhé světové válce došlo k vysídlení původního německy mluvícího obyvatelstva. Převážně starousedlíci odešli do Bavorska a život v Boru jako by usnul.

Noví mocipáni tu navíc vybudovali hraniční pásmo – pevnou hráz socialismu proti nepřátelskému imperialismu. Ve Vysočanech u Boru sídlil bojový útvar, vojáci se usadili i v borském zámku. (Když se zeptáte dědečků na jejich vojnu v Boru u Tachova, mnozí si jistě bez lásky vzpomenou.)

Historie armádu nezajímala a učiliště, která se na zámku později usadila, jakbysmet. Takže začala tato dřívější chlouba chátrat. Naštěstí tu jeden čas sídlili i malíři pokojů. Sice vše vybílili, ale stěny neškrábali, takže pod jejich nátěry zůstala nádherná původní výmalba, kterou dnes můžeme po restaurování obdivovat.

Vidíte ostrůvek v rybníce? A kachny kolem něj? Nepoletujte někde kolem nějaká labuť?

Když jsme u těch labutí… Znáte o nich nějakou pohádku? Napovíme, že v názvu té snad nejznámější je slovo *ošklivé*.

Kdopak tuto pohádku napsal? Byl to Dán a jeho křestní jména jsou Hans a Christian.

8. **Napište příjmení spisovatele.**

Labuť je velký vodní pták příbuzný husám. Odjakživa byla a nadále zůstává symbolem krásy. Vyzařují z ní těžko popsatelný půvab, ladnost a elegance.
Peří labutí je sněhově bílé, ale existují i druhy, které mají černá místa nebo jsou černé celé. Nohy labutí jsou přizpůsobeny pohybu ve vodě, mezi prsty mají plovací blány. Před studenou vodou je chrání husté a vlhkost nepropouštějící peří, pod nímž je hřeje silná vrstva prachového peří.

Jak všichni jistě víme, labutě jsou symbolem věrnosti. Jejich vyobrazení slouží jako dekorace na svatebních oznámeních nejen kvůli jejich krásе, ale hlavně díky věrnosti a oddanosti páru a společné péči o mláďata. Pozornost tito ptáci přitahují také při námluvách, kdy předvádějí synchronizovaný tanec a kladou hlavy a své dlouhé krky přes sebe. (Prostě si krky proplétají jak známé sýry korbáčiky.) Když se jednou dají dohromady, žijí v trvalých párech. Byly zaznamenány případy, kdy po smrti jednoho z páru zanedlouho uhynula žalem i labuť druhá.

Labutě inspirovaly i další umělce. Labutí jezero, jeden z nejznámějších baletů, napsal například ruský hudební skladatel Petr Iljič Čajkovskij.

V každém případě je také potřeba říci, že labuť kdysi bývala luxusní pochoutkou urozených. Existuje nespočet receptů, jak ji připravit. Vladaři ji například milovali naditou jablky a politou máslem. Prostý lid si však tohoto ptáka čas od času nabodl na rožeň či upekl v jílu jako kachnu. A také si nestěžoval… U nás jsou labutě chráněné, i když je jich poměrně dost. Takže si na nadívané labutí krčky nechte zajít chuť. Nebo byste si labuť dali? :)

Hledáme mohutný dub. Jakou barvu má turistická značka na jeho kmeni?

Tak přesně tu po pár metrech opustíme a vydáme se po dřevěném chodníčku lukami doprava.

Zámecký park vznikl někdy kolem druhé poloviny 18. století. Bylo to období, kdy celé panství patřilo rodu Löwensteinů. Jde o přírodně krajinářský park s romantickými prvky. Postupně je borskými obětavci obnovován a upravován do původní krásy.

Pokud se podíváte směrem, kterým by nás vedla zelená značka, uvidíte Zlatý rybník.

Proč se tak asi jmenuje? Možná kvůli nějakému zlatému pokladu.

Znáte nějakou pohádku, ve které je zlatá barva důležitá? Zkuste si vzpomenout.

V jedné má princezna zlaté vlasy, v další je zase zlaté ovoce. Ba i mnozí pohádkoví koně mají zlatou hřívu.

Věděli byste, co je nad zlato? A který děd měl zlaté vlasy?

My pro vás máme zlatou říkanku a hru, kterou si klidně můžete zahrát. Je zkrátka čas na odpočinek – většina výletu je totiž za vámi. Ale nehrajte si mimo chodníček, jinak byste se mohli propadnout do bažiny. :)

Zlatá brána otevřená

zlatým klíčem odemčená,

kdo do ní vejde,

tomu hlava sejde,

ať je to ten nebo ten,

praštíme ho koštětem.

Pokračujeme až k mostu. Chodníček nás úspěšně převede přes „močál“ a žádná bludička už nás nečapne.

Myslíte si, že tady nějaká je? A víte, kdo je bludička?

Nadpřirozená bytost vyskytující se po celém světě. Také přirozený přírodní světelný jev, který dal nejspíše podnět k víře v existenci strašidelného stvoření. Bludičky se objevují v noci – především v močálech a bažinách – a svádějí pocestné ze správného směru. Říká se, že jde o duše mrtvých, zejména zemřelých násilnou smrtí či nekřtěňátek. Mívají podobu modravých světel, dětí nebo mužíčků s lucernami či hořícími košťaty. Mohou být také dušemi čarodějnic. Prý se vždy objevují v lichém počtu.

Děti, tušíte, co je to lichý počet? Například čísla 1, 3, 5, 7, 9, která se nedají dělit číslem 2. Kolik vás tady je? Nejste náhodou bludičky? :)

Bludičkám jsou podobné také zvláštní lesní víly. Inspirován jednou z nich napsal Antonín Dvořák známou operu. Jak se jmenuje další nadpřirozená dívčí postava?

Po tomto výletě budete ty nejvzdělanější děti na světě! Dokonce i o dvou hudebních skladatelích jsme si dnes povídali. Který byl ten první? Složil *Labutí jezero*…

Pěšinka nás přivede zpátky k Zámeckému rybníčku. Za ním už vidíme zámek. Můžeme se k němu s vyluštěnou tajenkou vrátit pro malý dáreček. Nebo přejdeme silnici za parkem a ulicí mezi domy rovnou vyjdeme na náměstí na start našeho výletu.

Copak to na nás kouká z tajenky? Jméno jedné krásné šlechtičny, která v zámku žila. Při prohlídce komnat uvidíte její portrét.

Marie Josefína Kinská byla manželkou posledního majitele borského zámku a také jednou z nejkrásnějších šlechtičen své doby. Pocházela z významného českého rodů Kinských.

Výlet nám utekl doslova jako voda, takže nám nezbývá než se s vámi pomalu, ale jistě rozloučit. Vše je hotovo. Procházka i osvěta jsou u konce. Teď už jen stačí zajít s vyluštěnou tajenkou do zámecké pokladny a vyzvednout si dáreček. Hezky za něj poděkujte, my děkujeme také. Samozřejmě ne za dáreček, ale za pomoc s výletem a jeho poskytnutí všem výletníkům ZDARMA.

Zámecká pokladna je otevřená po celý rok (slouží totiž jako prodejna suvenýrů i regionálních produktů), jen prohlídky zámku jsou pouze v letní sezóně. V zimní sezóně (listopad - březen) je ale možné si po předchozí domluvě v pokladně zámku vystoupat na věž (pokud tomu přeje počasí) nebo si prohlédnout i kapli s otisky dlaní (kaple totiž sousedí s pokladnou). V letní sezoně (duben - říjen) je pokladna otevřená každý den od 8,30 do 17 hod., v zimní sezóně od 7,30 do 16 hodin, vždy od pondělka do pátku. Zámek tedy můžete navštívit po celý rok.

Tip navíc:

Město Bor má také zajímavý hřbitov. Najdete ho v ulici Osvobozená, v místech pradávné slovanské osady. Roste v něm nádherný památný kaštan. Dle měření z roku 2012 dosahuje asi stoletý jírovec maďal výšky 24 m a má obvod kmene 423

cm.

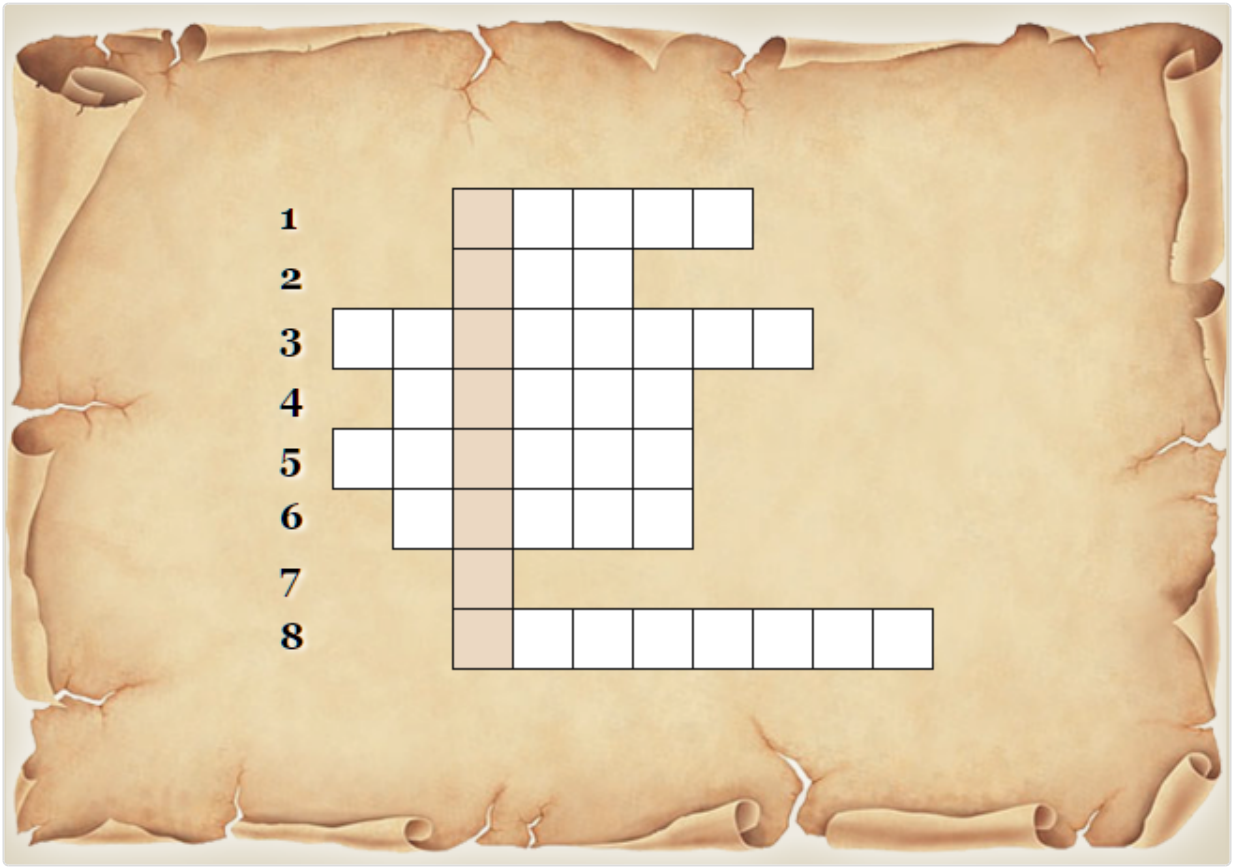
Přímo na místě, kde možná zaparkujete, kdysi stával hřbitovní kostel svatého Wolfganga. Podle badatelů byl postaven již ve 14. století a na počátku 18. století obnoven. V roce 1786 ho císař Josefa II. zrušil a stala se z něj obilná sýpka. Při válečných taženích v letech 1797 a 1809 sloužil jako příbytek táhnoucích vojsk a skladiště. Po skončení druhé světové války už se pro něj nenašlo uplatnění a v roce 1960 byl zbořen.

Zajímavé je i to, že už v roce 1938 byly tři náhrobky z kostela „přestěhovány“ do hřbitovní zdi. Najdete je vlevo při hlavním vchodu a v pravém rohu hřbitova.

V textu byly použity mj. texty z webů www.kudyznudy.cz, www.hrady.cz, Vladimír Hulpach: *Báje a pověsti z Čech a Moravy*, *www.tachov-mesto.cz/mesto-bor.html*, *www.mubor.cz*

Otázky k tajence

1. **Jak se jmenuje část těla, která jim z nich trčí?**
2. **Opište poslední písmenko letopočtu.**
3. **Opište třetí slovo z cedulky.**
4. **Napište výsledek.**
5. **Opište název nápoje.**
6. **Jakou má věž barvu?**
7. **Opište poslední písmenko.**
8. **Napište příjmení spisovatele.**

A co můžete vyhrát?

Tajenku posílejte na e-mail **veldo@veldo.cz**. Můžete ji také poslat ve zprávě na náš Facebook "Velká dobrodružství". Každý měsíc vylosujeme jednoho z výletníků, kterému pošleme našeho **Lumpardíka z podhradí**. Vždy připojte celé jméno, adresu a také kód výletu.

Výlet stažen z www.veldo.cz | © Velká dobrodružství

Vytvořeno: 10.11.2026 22:54